

УДК: 37.043.2

О.В. Константинів
konstantyniv15@gmail.com

КЛУБ ВИХІДНОГО ДНЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ФОРМА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ У СПЕЦІАЛЬНІЙ ШКОЛІ-ІНТЕРНАТ

Відомості про автора: Константинів Оксана Василівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри логопедії та спеціальних методик Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. У колі наукових інтересів: професійно-трудове навчання і виховання дітей з інтелектуальною недостатністю. Email: konstantyniv15@gmail.com

Contact: Oksana Konstantyniv, Doctor of Pedagogy, senior lecturer of the speech therapy and special methods Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University. In terms of research: Vocational training and education of children with intellectual disabilities. Email: konstantyniv15@gmail.com

Константинів О.В. Perspectives of the development of vocational technical school and education of students with intellectual disabilities in the Ukraine // International Journal of Pedagogy Innovation and New Technologies journal homepage: <http://www.ijp.int.com> – ISSN: 2392-0092, Vol. 2, No. 1, 2015. ; **Константинів О.В.** Формирование социально-трудовой компетентности учащихся с ограниченными возможностями в условиях центра досуга и труда при специальной общеобразовательной школе для детей с недостатками умственного развития // Materialy IX mezinarodni vedecko-praktika conference «Aktualni vymozenosti vedy – 2013.» - Dil 10. Pedagogika. Telovychova a sport: Praga. Publishing Haus «Education and Science» s.r.o. – С. 66 – 74.

Константинів О.В. Клуб вихідного дня як інноваційна форма організації виховного процесу у спеціальній школі-інтернат. У статті розглянуто інноваційну форму організації виховного процесу учнів з інтелектуальною недостатністю в умовах спеціальної школи-інтернат. Зокрема, звертається увага на організацію виховання дітей під час вихідних днів у формі Клубу вихідного дня. Метою *Клубу вихідного дня* є створення цілеспрямованого, систематичного багатофункціонального процесу направлено на збагачення духовних, моральних, родинних, патріотичних цінностей та здорового способу життя учнів спеціально школи-інтернат.

Охарактеризовані завдання, а саме: виховання гармонійної особистості шляхом використання новітніх педагогічних технологій;

сприяння формування учнівського колективу, враховуючи їх індивідуальні особливості, інтереси, проблеми та думки; збереження здоров'я учнів, виховання бережливого ставлення до власного здоров'я та життя, шляхом створення спеціальних виховних умов; виховання цілісної та морально зрілої особистості, формування адекватного оцінювання навколишньої дійсності у повсякденному житті.

Автором визначено напрямки виховання, а саме формування здорового способу життя та моральне виховання. Формування здорового способу життя передбачає застосування здоров'язберігаючих технологій навчання, дотримання режиму рухової активності, поєднання рухового і статичного навантаження; заміна авторитарного стилю спілкування на стиль співробітництва, створення емоційної сприятливої атмосфери виховного процесу; формування в учнів усвідомлення цінності здоров'я, профілактика захворювань. Розкрито зміст та методи морального виховання учнів з атиповим розвитком. А саме: методи виховного впливу, серед яких найважливіші — методи етичного інформування, методи створення виховних ситуацій, формування досвіду відповідної поведінки, методи стимулювання належної поведінки, бути корисним членом суспільства. Основним засобом такого виховного впливу виділено виховні заняття у формі гурткової роботи.

Ключові слова: виховна робота, інноваційна форма, формування здорового способу життя, моральне виховання, спеціальна школа-інтернат.

Константинов О. Клуб выходного дня как инновационная форма организации воспитательного процесса в специальной школе-интернат. В статье рассматривается инновационная форма организации воспитательного процесса учащихся с интеллектуальной недостаточностью в условиях специальной школы-интернат. В частности, обращается внимание на организацию воспитания детей во время выходных дней в форме Клуба выходного дня. Целью Клуба выходного дня является создание целенаправленного, систематического многофункционального процесса направленного на обогащение духовных, нравственных, семейных, патриотических ценностей и здорового образа жизни учащихся специальной школы-интерната. Охарактеризованы задачи, а именно: воспитание гармоничной личности путем использования новейших педагогических технологий; содействие формированию ученического коллектива, учитывая их индивидуальные особенности, интересы, проблемы; сохранение здоровья учащихся, воспитание бережного отношения к собственному здоровью и жизни, путем создания специальных воспитательных условий; воспитания целостной и морально зрелой личности, формирование адекватного оценивания окружающей действительности в повседневной жизни.

Автором определены направления воспитания, а именно формирование здорового образа жизни и нравственное воспитание. Раскрыто содержание и методы воспитательной работы специальной школы-интернат.

Ключевые слова: воспитательная работа, инновационная форма, формирования здорового образа жизни, нравственное воспитание, специальная школа-интернат.

Konstantyniv O. Weekend club as an innovative form of organization of educational process in special boarding schools. The state has a very special form of organisation for the vicinal process of taking part in the telecommunication insufficiency in the minds of special schools and programs. In particular, attention is drawn to the organization of parenting during the weekend in the form of Club weekend. The purpose of the Club of the day is to create a focused, systematic multi process aimed at enriching the spiritual, moral, family, patriotic values and healthy lifestyles of students special boarding schools.

We characterize objectives, namely: education harmonious personality through the use of new educational technologies; Fostering student group, given their individual characteristics, interests, problems and thoughts; maintaining the health of students, education attitude towards their health and lives by creating special educational conditions; Education coherent and morally mature personality, forming an adequate assessment of reality in everyday life.

The author defines areas of education, such as promoting healthy lifestyles and moral education. Health Promotion involves the use of healthy learning technologies, adherence to physical activity, the combination of motor and static load; substitution of authoritarian communication style to the style of cooperation, creating favorable emotional atmosphere of the educational process; development of students' awareness of the value of health, prevention of diseases. The content and methods of moral education of students with atypical development. Specifically, the methods of educational influence, including the most important - moral awareness methods, methods of creating educational situations, formation of relevant methods to stimulate proper behavior to be a useful member of society. The main tool of the educational impact of educational sessions allocated in the form of circle.

Key words: educational work, innovative form, promoting healthy lifestyles, moral education, special boarding school.

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку системи спеціальної психолого-педагогічної допомоги дітям з обмеженими можливостями іде постійний пошук її організаційних форм, які б відповідали сучасним соціокультурним і економічним умовам життя

країни. Які могли б задовольнити спеціальні освітні і реабілітаційні потреби дітей та підлітків з інтелектуальною недостатністю.

Процеси перебудови у сучасній школі зумовлені утвердженням нового гуманістичного напрямку виховання, у якій суб'єктом і метою виступає дитина. Організація її «саморуху» від нижчих до найвищих рівнів розвитку вимагають пошуку нових форм і засобів виховної роботи, які, «не ламаючи природи дитини», забезпечували б її соціалізацію та засвоєння нею загальнолюдських і національних цінностей. Впровадження інноваційних технологій у сферу освіти сприяє розв'язанню проблеми щодо їх якісного впливу на зміст, методи та організаційні форми виховання.

Метою нашого дослідження є створення такої форми та системи організації процесу виховання дітей з інтелектуальною недостатністю в умовах спеціальної школи-інтернат, яка б відповідала вимогам нашого часу, а також була б спрямованою на соціалізацію дітей з інтелектуальною недостатністю в суспільне середовище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Педагогічні проблеми виховання розглядали О. Белих, О. Вишневський, Т. Власова, К. Журба, М. Євтух, І. Карпенко, О. Киричук, О. Коберник, Н. Крилова, С. Мягченков, М. Нікандров, О. Олексюк, Т. Петракова, К. Приходченко, Д. Чернілевський, А. Фасоля, В. Шадріков, Г. Шевченко та ін.; особливості виховання та розвитку дітей молодшого, підліткового та старшого шкільного віку (І. Бех, Л. Божович, Д. Ельконін, Е. Еріксон, І. Кон та інші); психологічний зміст і закономірності виховання (І. Бех, Л. Божович, В. Сухомлинський); питання виховання учнів з інтелектуальною недостатністю розглядали В. Бондар, В. Воронкова, О. Вержиховська, І. Єрмоменко, С.Забрамна, А. Максимов, А. Маллер, О. Хохліна та ін.

Особливостям організації різних напрямів виховання школярів, у межах яких можуть впроваджуватись інноваційні технології, присвячено психолого-педагогічні дослідження сучасних науковців: І. Беха, О. Богданової, Т. Гуменникової, О. Киричука, Ю. Красовицького, Л. Кузнєцової, О. Матвієнко, В. Мацулевич, В. Мухіної, В. Петрової, І. Підласого, Б. Приймана, О. Савченко, Г. Тарасенко та ін.

Разом з тим проблема інноваційності у виховній роботі спеціальної школи-інтернат для дітей з інтелектуальною недостатністю потребує подальшої теоретичної та практичної розробки.

Виклад основного матеріалу. В умовах школи-інтернату постає питання організації безперервного педагогічного процесу який би був направлений на формування гармонійної, повноцінної, активної, свідомої особистості. Під час навчального і виховного процесу під час будніх днів (з понеділка по п'ятницю) передбачено створення комплексного підходу до навчання, виховання та корекції порушень психофізичного розвитку школярів. Під час вихідних днів у школі-

інтернаті учні також потребують належної уваги та виховання у них суспільнокорисних якостей особистості. Клуб вихідного дня виступає як інноваційна організаційна форма виховного процесу учнів школи-інтернату яка може реалізувати поставлену мету національної освіти у вихідні дні, та стати повноцінною ланкою навчально-виховного процесу школи-інтернат. Основною метою такої форми виховного процесу є підготовка особистості як свідомої, активної, здатної вирішувати поставлені перед собою завдання, творити, змінювати, удосконалювати навколишній світ та себе. Саме питанням розвитку, навчання і виховання дітей надається значна увага.

Клуб вихідного дня – це така форма організації навчально-виховного процесу, яка направлена на всебічний розвиток особистості шляхом залучення до різноманітних видів діяльності, враховуючи інтереси та здібності вихованців. Крім того, така форма роботи спрямована на створення умов колективної взаємодії учнів різного віку та створення комунікативного середовища.

Головною метою *Клубу вихідного дня* є створення цілеспрямованого, систематичного багатофункціонального процесу направленного на збагачення духовних, моральних, родинних, патріотичних цінностей та здорового способу життя.

Виходячи з вище сказаного *Клуб вихідного дня* ставить перед собою такі **завдання**:

1. виховання гармонійної особистості шляхом використання новітніх педагогічних технологій;
2. сприяння формування учнівського колективу враховуючи їх індивідуальні особливості, інтереси, проблеми та думки;
3. сприяння охороні та збереження здоров'я учнів, виховання бережливого ставлення до власного здоров'я та життя, шляхом створення спеціальних виховних умов;
4. виховання цілісної та морально зрілої особистості, формування адекватного оцінювання навколишньої дійсності у повсякденному житті.

Для вирішення поставлених завдань ми використовували такі напрямки виховної роботи як виховання здорового способу життя та моральне виховання.

Проблема формування здорового способу життя підростаючого покоління належить до найактуальніших проблем. Теоретико-методологічні засади цих питань сформульовано у працях А. Здравомислова, І. Смирнова, Л. Сущенко та ін.; проблему суб'єкт-суб'єктного, особистісно зорієнтованого підходу до виховання висвітлено в роботах К. Абульханової-Славської, І. Беха, Л. Божович, Ю. Кікнадзе, О. Кононко, М. Левківського, А. Маслоу, В. Постового, С. Рубінштейна, М. Чобітька, К. Чорної та ін.; питання формування здорового способу життя з позицій медицини розкрито в роботах М. Амосова, Н. Артамонова, А. Леонтєва, Ю. Лісіцина,

Р. Мотилянської, В. Язловецького та ін.; психолого-педагогічні аспекти виховання здорового способу життя дітей і молоді розглянуті в дослідженнях Т. Бойченко, Г. Голобородько, М. Кобринського, Т. Круцевич, С. Лапаєнко, В. Оржеховської, Ю. Похолінчука, В. Радула, С. Свириденко, М. Солопчука; формування здорового способу життя засобами фізичного виховання досліджували В. Ареф'єв, О. Артюшенко, О. Вацеба, Г. Власюк, Л. Волков, М. Герцик, Л. Гурман, В. Дробинський, О. Дубогай, С. Закопайло, М. Зубалій, Д. Касенок, О. Куц, В. Новосельський, І. Панін, І. Петренко, Р. Раєвський, А. Рибковський, О. Скоробагатов, С. Сичов, Є. Столітенко, А. Турчак, Є. Франків, Б. Шиян, П. Щербак та інші.

Не дивлячись на активну увагу на проблему формування здорового способу життя школярів спостерігається тенденція щодо погіршення стану здоров'я учнівської молоді. Однією з головних причин цього є відсутність співпраці педагогічного колективу та батьків, необізнаність батьків з даною проблемою, відсутність свідомого ставлення до свого здоров'я як школярів, так і їх батьків, неосвіченість педагогів щодо правильних форм та методів формування, зміцнення та укріплення здоров'я учнів. Тому проблема формування здорового способу життя дітей шкільного віку залишається актуальною та своєчасною.

Таким чином, *завдання виховання здорового способу життя* Клубу вихідного дня є:

- використання здоров'язберігаючих технологій навчання;
- дотримання режиму рухової активності, поєднання рухового і статичного навантаження;
- заміна авторитарного стилю спілкування на стиль співробітництва, створення емоційної сприятливої атмосфери виховного процесу;
- формування в учнів усвідомлення цінності здоров'я, профілактика захворювань.

Проблема формування здорового способу життя і дозвілля дітей у спеціальній школі-інтернат під час вихідних днів має роздвоєний характер: з одного боку відсутність контролю з боку батьків за позашкільною діяльністю дітей, з іншого боку відбувається майже повний контроль за діями школярів з боку спеціальної школи-інтернат. Тому думка про те, що у позашкільній діяльності чітка взаємодія школи й сім'ї у сфері проведення школярами дозвілля досить часто є безсистемною – не вірна. Раціонально сформувавши використання школярами дозвілля, а саме з максимальним включенням до нього фізкультурно-спортивних заходів, сприяє формуванню, зміцненню та укріпленню їхнього здоров'я. Цього можна досягти лише у тісній співпраці педагогічного колективу та батьків. Ще однією формою позашкільної діяльності школярів, окрім фізичної культури є гра. Це перше проявлення активної діяльності дитини, яка служить для неї засобом пізнання навколишнього світу. Вони виявляють дуже сильну

загальну фізіологічну дію на організм, гарно зміцнюючи їх нервово-м'язову систему, поліпшуючи дихання, кровообіг, травлення, та підвищуючи обмін речовин. Участь у правильно організованих іграх розвиває у дітей вольові якості, творчу ініціативу, винахідливість, відчуття товариства. Дитина стає дисциплінованою, у неї виховується самовладання, вміння стримувати свої егоїстичні пориви. У колективних іграх у дітей стають більш розвинутими організаторські здібності і наполегливість у досягненні мети, відповідальність перед друзями за свої дії. Рухливі ігри, особливо на свіжому повітрі, виявляються кращою формою проведення дозвілля, гарним активним відпочинком після навчання та гарним засобом для покращення розвитку та здоров'я дітей.

Складність у вихованні розумово відсталої дитини полягає в тому, що, окрім порушення здоров'я, недорозвитку пізнавальних можливостей, учням спеціальної школи притаманні порушення особистісних рис та емоційно-вольової сфери (інтересів, потреб, мотивів, емоцій, волі, характеру, почуттів, переживань). Своєрідно у цієї категорії учнів відбувається формування стійких психічних процесів, які визначають дії, вчинки, поведінку в цілому.

Такі риси характеру, як чесність, правдивість, дисциплінованість, активність, чуйність, працьовитість, старанність та інші, дозрівають у розумово відсталих дітей повільно. Виховання морально-етичних норм в учнів з інтелектуальною недостатністю найефективніше відбувається у процесі систематично організованої індивідуальної, групової та колективної практичної діяльності.

Моральне виховання – виховна діяльність школи і сім'ї, що має на меті формування стійких моральних якостей, потреб, почуттів, навичок і звичок поведінки на основі засвоєння ідеалів, норм і принципів моралі, участь у практичній діяльності.

Теоретико-методологічні основи морального виховання глибоко і всебічно розкриті у Законі «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про охорону дитинства», в національній програмі «Діти України», «Концепції виховання дітей та молоді в національній системі освіти», Концепції позашкільної освіти та виховання, Національній доктрині розвитку освіти «України в ХХІ столітті», Державній національній програмі «Освіта України ХХІ століття». В «Основних напрямках реформи загальноосвітньої і професійної школи» визначено, що «школа зобов'язана виробляти внутрішню потребу жити і діяти за принципами моралі, неухильно дотримуватись правил співжиття. З ранніх років вона повинна виховувати в учнів колективізм, чесність і правдивість, вимогливість і принциповість, стійкість і мужність характеру» [4].

Зміст морального виховання ґрунтується на таких моральних відносинах: ставлення до Батьківщини та інших країн і народів (патріотизм, повага до інших країн і народів); ставлення до праці (працелюбність, суспільно-корисна праця, культура праці); ставлення до

суспільних надбань, матеріальних цінностей і природи (бережливість, турбота про збереження суспільних надбань і особистих речей, екологічна культура); ставлення до людей (культура спілкування, дружба, взаємоповага, волонтерство); ставлення до себе (чесність, правдивість, скромність) [6].

Для морального виховання дітей з атиповим розвитком адекватним є застосування системи морально-етичних занять з використанням усіх методів виховного впливу, серед яких найважливіші — методи етичного інформування (розмова, роз'яснення), методи створення виховних ситуацій, формування досвіду відповідної поведінки (привчання, вправи, спостереження), методи стимулювання належної поведінки, бути корисним членом суспільства (заохочення, схвалення, суспільно-корисна праця). Основним засобом такого виховного впливу ми вважаємо виховні заняття у формі гурткової роботи.

Гурток – це специфічна спільність дітей, яка ґрунтується насамперед на добровільності, спільності інтересів, спрямованості на певний вид навчальної та практичної діяльності; середовище, де забезпечуються умови інтелектуального, духовного і фізичного розвитку дітей, реалізація їхнього творчого потенціалу в галузі позашкільної освіти і виховання та створюються комфортні умови соціальної адаптації до умов реального життя.

Щоб гурткова робота мала суспільно-корисне спрямування, щоб учням було цікаво працювати потрібно заздалегідь врахувати їх потреби, можливості тощо. З цією метою варто провести серед учнів анкетування. Питання анкети можуть звучати таким чином:

1) Ти хочеш навчитися:

- вишивати;
- в'язати спицями (гачком);
- ліпити;
- конструювати і моделювати;
- виготовляти сувеніри з різних матеріалів (картон, природні матеріали, текстильні матеріали, бісер);

• шити;

свій варіант _____.

2) Тобі найбільш подобається працювати з:

- тканиною, нитками, хустром;
- папером та картоном;
- з дерев'яними та залізними предметами;
- з різними природними матеріалами;
- з пластиліном, глиною, солоним тістом;

свій варіант _____.

3) Що ти хотів(ла) зробити із вибраного матеріалу?

- зробити прикрасу для свого одягу;
- зробити об'ємну іграшку;
- виготовити аплікацію, панно;
- виготовити сувеніри

свій варіант _____.

Така анкета дає змогу визначити, що найбільше цікавить дітей, який вид роботи їм подобається. А це, в свою чергу дає можливість добре спланувати роботу, вибрати відповідно тематику, матеріал, тощо. Плануючи роботу гуртка вихователь враховує шкільні умови і можливості, в деякій мірі національні традиції в розробці і оформленні виробів, від наявного матеріалу.

Гурткові заняття мають багато спільного з уроками в спеціальній школі-інтернат. Та є чимало відмінних особливостей, які зумовлені різною кінцевою метою і змістом. Неоднорідним складом, добровільністю вибору ними видів занять, варіантністю змісту діяльності, відсутністю стимулюючого поточного і періодичного контролю. Починаючи з першого заняття, керівник гуртка ставить перед собою мету виявляти індивідуальні особливості учнів, їх інтереси і нахили. Мотиви, що привели їх у гурток і спонукають їх займатися в ньому постійно. Для стимулювання в дітей позитивного відношення до занять в гуртку, керівником застосовуються різні методи і прийоми. Зокрема, цікаві розповіді, практичні застосування своїх іграшок, виробів і т.д.

Висновок. Відповідно до мети нашого дослідження Клуб вихідного дня розглядається як інноваційна форма організації виховного процесу учнів спеціальної школи інтернат під час вихідних днів. Запропонована модель може бути створена не лише на базі спеціального закладу для дітей з інтелектуальною недостатністю, але й в структурі інших шкільних установ: багатопрофільних та реабілітаційних центрів, шкіл для дітей з різними нозологіями тощо.

Бібліографія

1. Баєва Т. Формування здорового способу життя в особистісно орієнтованому виховному процесі життя / Т. Баєва // Соціально-педагогічні проблеми сучасної середньої та вищої освіти в Україні – Житомир: ЖДПУ, 2002. – С. 172-173. **2. Брилін Б.А.** Педагогічні проблеми організації вільного часу / Б.А. Брилін // Психологія і педагогіка. – 1996. – №4. – С. 72-76. **3. Висоцька А.** Особливості виховного процесу у спеціальних закладах для дітей з порушенням психофізичного розвитку// Дефектологія. – 2010. – №2. – С. 37-40. **4. Державна національна програма «Освіта України XXI століття».** – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF> **5. Солопчук М.С.** Сучасні вітчизняні та зарубіжні підходи до формування здорового способу життя школярів / М.С. Солопчук, А.В. Заїкін, Д.М. Солопчук // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. - Харків-Донецьк: ХДАДМ (ХХІІ), 2006. - №10. – С. 233-235. **6. Миронова С.П.** Сучасні підходи до морального виховання

учнів з вадами інтелекту. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/26_SSN_2010/Pedagogica/71684.doc.htm

References

1. Bayeva T. Formuvannya zdorovoho sposobu zhyttya v osobystisno oriyentovanomu vykhovnomu protsesi zhyttya / T. Bayeva // Sotsial'no-pedahohichni problemy suchasnoyi seredn'oyi ta vyshchoyi osvity v Ukraini – Zhytomyr: ZhDPU, 2002. – S. 172-173. **2. Brylin B.A.** Pedahohichni problemy orhanizatsiyi vil'noho chasu / B.A. Brylin // Psykholohiya i pedahohika. – 1996. – #4. – S. 72-76. **3. Vysots'ka A.** Osoblyvosti vykhovnoho protsesu u spetsial'nykh zakladakh dlya ditey z porushennyam psykhofizychnoho rozvytku// Defektolohiya. – 2010. – #2. – S. 37-40. **4. Derzhavna natsional'na** prohrama «Osvita Ukrainy XXI stolittya». – [Elektronnyy resurs] – Rezhym dostupu: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF> **5. Solopchuk M.S.** Suchasni vitchyznyani ta zarubizhni pidkhody do formuvannya zdorovoho sposobu zhyttya shkolyariv / M.S. Solopchuk, A.V. Zaikin, D.M. Solopchuk // Pedahohika, psykholohiya ta medyko- biolohichni problemy fizychnoho vykhovannya i sportu. - Kharkiv- Donets'k: KhDADM (KhKhPI), 2006. - #10. – S. 233-235. **6. Myronova S.P.** Suchasni pidkhody do moral'noho vykhovannya uchniv z vadamy intelektu. – [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu: http://www.rusnauka.com/26_SSN_2010/Pedagogica/71684.doc.htm

Авторський внесок: Константинів О.В. – 100%
Дата відправлення статті 16.03.17 р.

УДК 376.37

І. В. Кравченко

Email: iruna.kravchenko@ukr.net

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТВОРЧИХ ІГРОВИХ ПРИЙОМІВ У КОРЕКЦІЙНО- ЛОГОПЕДИЧНІЙ РОБОТІ З ДОШКОЛЬНИКАМИ ІЗ ЗАГАЛЬНИМ НЕДОРОЗВИНЕННЯМ МОВЛЕННЯ

Відомості автора: Ірина Кравченко, старший викладач кафедри логопедії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, м. Суми, Україна, Email: iruna.kravchenko@ukr.net

Contact: Information about the author: Iryna Kravchenko, senior lecturer at Logopedical department Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko, Sumy, Ukraine, Email: iruna.kravchenko@ukr.net